

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII

**alineatului (4) al articolului 23 din Legea nr. 317-XIII din 13
decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională**

(Sesizarea 17a/2013)

CHIȘINĂU

16 mai 2013

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Tudor PANȚÎRU,
DI Victor POPA,
DI Petru RAILEAN, *judcători*,
cu participarea dnei Tatiana Oboroc, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 14 mai 2013
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 14 mai 2013 de deputatul în Parlament, dl Serghei Sîrbu, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, pentru controlul constituționalității alineatului (4) al articolului 23 din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională.

2. Autorul sesizării a pretins că dispozițiile normei contestate, potrivit cărora „*Curtea Constituțională este în drept să se convoace în plen numai după ce au fost numiți cel puțin 4 judecători din partea tuturor autorităților competente*”, încalcă principiile independenței Curții Constituționale și a judecătorilor săi, fiind astfel contrare articolelor 20, 26, 134, 135 și 137 din Constituție.

3. Prin decizia Curții Constituționale din 14 mai 2013, sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudicia fondul cauzei.

4. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Guvernului. Nici una din aceste autorități nu și-au exercitat acest drept.

5. În ședința plenară publică autorul sesizării, dl Serghei Sîrbu, a participat personal. Parlamentul, Președintele Republicii Moldova și Guvernul nu și-au delegat reprezentanții.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

- *Legislația națională*

6. Prevederile relevante ale Constituției (M.O. nr. 1/1, 1994), sunt următoarele:

Preambul

„[...] CONSIDERÂND **statul de drept**, pacea civică, democrația, demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic valori supreme [...]”

Articolul 1

Statul Republica Moldova

„(3) Republica Moldova este un **stat de drept**, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”

Articolul 6

Separarea și colaborarea puterilor

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, **potrivit prevederilor Constituției.**”

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. **Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.**”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova **nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.**[...]”

Articolul 134 Statutul [Curții Constituționale]

„(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este **independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.**

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.”

Articolul 135 Atribuțiile

„(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

b) interpretează Constituția;

c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;

d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;

e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;

f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;

g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;

h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.

(2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.”

Articolul 136 Structura

„(1) Curtea Constituțională se compune din 6 judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani.

(2) Doi judecători sînt numiți de Parlament, doi de Guvern și doi de Consiliul Superior al Magistraturii.

(3) Judecătorii Curtii Constituționale aleg, prin vot secret, președintele acesteia.”

Articolul 137 Independența

„Judecătorii Curtii Constituționale sînt **inamovibili** pe durata mandatului, **independenți** și se supun numai Constituției.”

7. Prevederile relevante ale Legii nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională (M.O., 1994, nr. 8, art. 86) sunt următoarele:

Articolul 1 Curtea Constituțională - autoritate de jurisdicție constituțională

„(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este **independentă** și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională:

- a) garantează supremația Constituției;
- b) asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească;
- c) garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.”

Articolul 2 Legislația privind Curtea Constituțională

„Curtea Constituțională se conduce în activitatea sa de **Constituție**, de prezenta lege, Codul Jurisdicției Constituționale.”

Articolul 3 Principiile de activitate

„Curtea Constituțională activează în baza principiilor:

- a) **independenței**;
- b) colegialității;
- c) legalității;
- d) publicității.”

Articolul 4 Atribuțiile

„(2) **Competența Curții Constituționale este prevăzută de Constituție și nu poate fi contestată de nici o autoritate publică.**”

Articolul 6 Structura

„(1) Curtea Constituțională se compune din 6 judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani.

(2) Doi judecători sînt numiți de Parlament, doi de **Președintele Republicii Moldova** și doi de Consiliul Superior al Magistratului.”

Articolul 13 Independența

„(1) Judecătorii Curții Constituționale sînt **independenți** în exercitarea mandatului și **se supun numai Constituției**.

(2) Judecătorii Curții Constituționale nu pot fi trași la răspundere juridică pentru voturile sau opiniile exprimate în exercitarea mandatului.”

Articolul 23 Plenul Curții Constituționale

„(1) **Curtea Constituțională exercită jurisdicția în ședințe plenare (plen).**

(2) Plenul Curții Constituționale, pe lângă exercitarea jurisdicției, conduce activitatea Curții în ansamblu.

(3) **Cvorumul** pentru plenul Curții Constituționale este de **două treimi** din numărul judecătorilor Curții.

(4) **Curtea Constituțională este în drept să se convoace în plen numai după ce au fost numiți cel puțin 4 judecători din partea tuturor autorităților competente.**”

Articolul 26 Actele Curții Constituționale

- „(1) Curtea Constituțională adoptă hotărâri, decizii și emite avize.
- (2) Hotărârile și avizele se adoptă **în numele Republicii Moldova**.
- (3) După adoptare, actele Curții Constituționale se pronunță în plen.
- (4) Hotărârile și avizele Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în decursul a 10 zile de la data adoptării.
- (5) Actele Curții Constituționale nu sînt supuse nici unei căi de atac, sînt definitive și intră în vigoare la data adoptării. La decizia Curții, unele acte intră în vigoare la data publicării sau la data indicată în ele.
- (6) Actele Curții Constituționale sînt semnate de Președintele Curții sau de judecătorul care îl înlocuiește.
- (7) Hotărârile Curții Constituționale produc efect numai pentru viitor.”

8. Prevederile relevante ale Codului jurisdicției constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995 (M.O., 1995, nr. 53-54, art. 597) sunt următoarele:

Articolul 1 Temeiul jurisdicției constituționale

„Jurisdicția constituțională este exercitată în temeiul Constituției, Legii cu privire la Curtea Constituțională și al prezentului cod.”

Articolul 2 Autoritatea de jurisdicție constituțională

- „(1) Unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova este Curtea Constituțională.
- (2) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească, garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.”

Articolul 6 Limitele de competență

„(1) Curtea Constituțională soluționează numai probleme ce țin de competența sa. Dacă în procesul examinării apar chestiuni de competență altor organe, Curtea remite acestora materialele sau comunică faptul părților și organelor interesate, dînd explicațiile de rigoare.

- (2) Curtea Constituțională își stabilește ea însăși limitele de competență.
- (3) **Controlând constituționalitatea actului contestat, Curtea Constituțională poate pronunța o hotărâre și în privința altor acte normative a căror**

constituționalitate depinde în întregime sau parțial de constituționalitatea actului contestat.”

Articolul 8 Independența

„(1) Judecătorii Curții Constituționale sînt **independenți** și în exercițiul mandatului se supun numai Constituției.

(2) Judecătorii Curții Constituționale examinează cauzele în condiții care exclud orice influență din afară asupra lor.

(3) Judecătorii Curții Constituționale nu pot fi trași la răspundere judiciară pentru voturile și opiniile exprimate în exercițiul funcțiunii inclusiv după expirarea mandatului.”

Articolul 9 Inamovibilitatea

„(1) Judecătorii Curții Constituționale sînt inamovibili pe durata mandatului.

(2) Mandatul de judecător al Curții Constituționale încetează sau se ridică numai în cazul și modul stabilit de Legea cu privire la Curtea Constituțională.”

9. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă (M.O., 2003, nr.111-115, art.451) sunt următoarele:

Articolul 12¹ Ridicarea excepției de neconstituționalitate

„(1) **Dacă în procesul judecării pricinii se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova, iar controlul constituționalității actului normativ este de competența Curții Constituționale, instanța de judecată formulează o sesizare a Curții Constituționale pe care o transmite prin intermediul Curții Supreme de Justiție.**

(3) Din momentul emiterii de către instanță a încheierii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și până la adoptarea hotărârii de către Curtea Constituțională, procedura de examinare a pricinii sau de executare a hotărârii pronunțate **se suspendă.**”

10. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală (M.O., 2003, nr.104-110, art.447) sunt următoarele:

Articolul 7 Legalitatea procesului penal

„(3) **Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un**

act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rîndul său, sesizează Curtea Constituțională.”

B. Acte ale unor organizații internaționale, al căror membru este Republica Moldova

11. Prevederile relevante ale Declarației Universale a Drepturilor Omului (adoptată la 10 decembrie 1948 la New York, la care Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr.217-XII din 28 iulie 1990) sunt următoarele:

Articolul 10

„Orice persoana are dreptul în deplina egalitate de a fi audiata în mod echitabil și public de către un tribunal independent și imparțial care va hotărî fie asupra drepturilor și obligațiilor sale, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa.”

12. Prevederile relevante ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, amendată prin protocoalele adiționale (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.1298-XIII din 24 iulie 1997) sunt următoarele:

Articolul 6

Dreptul la un proces echitabil

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de sedințe poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al oridini publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci cînd interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci cînd, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției. [...]”

13. Principiile fundamentale privind independența puterii judecătorești, adoptate de Congresul Națiunilor Unite și aprobate de Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluțiile nr.40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr. 40/146 din 13 decembrie 1985:

Independența sistemului judiciar

„ - Independența sistemului judiciar va fi garantată de către stat și consfințită în Constituție și în legile țării. Este de datoria instituțiilor guvernamentale și de alte tipuri să respecte independența sistemului judiciar;

- Sistemul judiciar va decide în cauzele aflate în fața sa imparțial, pe baza faptelor și în conformitate cu legea, fără restricții, influențe nepotrivite, stimulente, presiuni, amenințări sau interferențe, directe sau indirecte din orice parte sau pentru orice motiv;

- Judecătorii, fie aleși sau numiți, vor avea funcția garantată până la o vârstă obligatorie de pensionare sau până la expirarea mandatului funcției, acolo unde acestea există;

- O acuzație sau plângere făcută împotriva unui judecător în capacitatea sa profesională și judiciară va fi procesată rapid și corect conform unei proceduri adecvate. Judecătorul va avea dreptul la o audiere corectă. Examinarea chestiunii în stadiu inițial va fi confidențială, în afara cazului în care este cerut altfel de către judecător;

- Judecătorii vor face obiect al suspendării sau înlăturării doar pentru motive de incapacitate sau conduită care îi face nepotrivii pentru îndeplinirea îndatoririlor.”

14. Recomandarea CM/Rec(2010)12 a Comitetului Miniștrilor către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile (adoptată la 17 noiembrie 2010):

Capitolul I – Aspecte generale Domeniul de aplicare a recomandării

„1. Această recomandare este aplicabilă tuturor persoanelor care exercită funcții judiciare, **inclusiv celor care se ocupă de probleme constituționale.**

2. Dispozițiile prevăzute în prezenta recomandare se aplică și judecătorilor neprofesioniști, cu excepția cazului în care reiese în mod clar din context că acestea se aplică numai judecătorilor profesioniști.”

Independența justiției și nivelul la care trebuie ea garantată

„3. Scopul independenței, astfel cum este prevăzut în articolul 6 al Convenției, este de a garanta fiecărei persoane dreptul fundamental de a fi examinat cazul său în mod echitabil, având la bază doar aplicarea dreptului și fără nici o influență nepotrivită.

4. Independența individuală a judecătorilor este garantată de independența sistemului judiciar în ansamblul său. În acest sens, independența judecătorilor este un aspect fundamental al statului de drept.

5. Judecătorii trebuie să beneficieze de libertate neîngrădită de a soluționa în mod imparțial cauzele, în conformitate cu legea și cu propria apreciere a faptelor.

6. Judecătorii trebuie să aibă puteri suficiente și să fie în măsură să le exercite pentru a-și îndeplini sarcinile lor și pentru a menține autoritatea lor și prestigiul instanței.

Toate persoanele care au legătură cu un caz, inclusiv organismele publice sau reprezentanții lor, trebuie să se supună autorității judecătorului.

7. Independența judecătorului și a justiției trebuie să fie înscrise în Constituție sau la cel mai înalt nivel legal posibil în statele membre, și să facă apoi obiectul unor cu reguli mai specifice la nivel legislativ.

8. În cazul în care judecătorii consideră că independența lor este amenințată, ei ar trebui să poată recurge la un consiliu judiciar sau la o altă autoritate independentă, ori ei ar trebui să dispună de mijloace efective de remediere.

9. Unui judecător individual nu i se poate lua un caz fără un motiv just. O decizie de desesizare de un caz a unui judecător ar trebui să fie luată pe baza unor criterii obiective, prestabilite și în urma unei proceduri transparente, de către o autoritate din cadrul sistemului judiciar.

10. În cazuri individuale, numai judecătorii înșiși ar trebui să se pronunțe asupra competenței lor, așa cum este definită ea prin lege.”

Capitolul III – Independența internă

„22. Principiul independenței justiției presupune independența fiecărui judecător în parte în exercitarea funcțiilor judiciare. Judecătorii trebuie să ia decizii în mod independent și imparțial și să poată acționa fără nici un fel de restricții, influențe nepotrivite, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte, din partea oricărei autorități, fie chiar autorități judiciare. Organizarea ierarhică a jurisdicțiilor nu poate aduce atingere independenței individuale.

23. Instanțele superioare nu pot adresa judecătorilor instrucțiuni cu privire la modul în care ei ar trebui să decidă în cazuri individuale, cu excepția procedurilor prejudiciale/preliminare sau când decid în căile de atac, potrivit legii.”

Capitolul VI – Statutul judecătorului

„46. Autoritatea care ia decizii privind selecția și cariera judecătorilor trebuie să fie independentă de puterile executivă și legislativă. Pentru garantarea independenței sale, cel puțin jumătate din membrii acestei autorități trebuie să fie judecători aleși de către colegii lor.

47. Cu toate acestea, în cazul în care reglementările constituționale sau legale prevăd că șeful statului, guvernul sau puterea legislativă poate lua decizii referitoare la selectarea și cariera judecătorilor, trebuie abilitată o autoritate independentă și competentă, în componența căreia să fie în majoritate membri din sistemul judiciar (fără a aduce atingere normelor aplicabile la consiliile judiciare cuprinse în capitolul IV) care să facă recomandări sau emite avize pe care autoritatea competentă în privința numirii să le urmeze în practică.”

Mandat și inamovibilitate

„49. Siguranța mandatului și inamovibilitatea sunt elemente cheie ale independenței judecătorilor. În consecință, judecătorii ar trebui să aibă garantat mandatul până la o vârstă obligatorie de pensionare, unde aceasta există.

50. Condițiile de exercitare a funcției judiciare trebuie să fie stabilite prin lege. Unei numiri permanente nu i se poate pune capăt decât numai în cazuri de încălcări grave

ale reglementărilor de natură disciplinară sau penală stabilite prin lege, sau în cazul în care judecătorul nu mai poate exercita atribuțiile judiciare. O pensionare anticipată poate fi posibilă numai la cererea judecătorului în cauză sau numai pe motive medicale.”

15. Recomandarea nr. (94) 12 a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind independența, eficiența și rolul judecătorilor (adoptată la 13 octombrie 1994):

Principiul I – Principii generale privind independența judecătorilor

„1. Trebuie luate toate măsurile necesare în scopul de a respecta, proteja și promova independența judecătorilor.

2. În special, trebuie luate următoarele măsuri:

a. Independența judecătorilor trebuie să fie garantată, conform dispozițiilor Convenției și principiilor constituționale, de exemplu, prin adoptarea de dispoziții expres în acest sens în Constituție sau alte texte legislative, sau prin încorporarea dispozițiilor prezentei Recomandări în dreptul intern. Luând în considerație tradiția juridică a fiecărui stat, aceste dispoziții pot prevedea că:

i. Hotărârile judecătorilor nu pot fi susceptibile de a fi reanalizate în afara procedurilor privind căile de atac prevăzute de lege;

ii. Mandatul judecătorilor și remunerarea lor trebuie să fie garantate prin lege;

iii. Nici un organ în afara instanțelor înseși nu trebuie să se pronunțe asupra competenței lor, așa cum ea este stabilită prin lege;

iv. Cu excepția deciziilor privind amnistia, grațierea sau alte măsuri similare, guvernul sau administrația nu trebuie să fie împuternicite a lua decizii care să anuleze în mod retroactiv efectele hotărârilor judecătorești.

b. Puterea executivă și cea legislativă trebuie să se asigure că judecătorii sînt independenți și că nu sînt adoptate măsuri susceptibile de a pune în pericol această independență.”

16. Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară (2001):

Independența

„Principiul:

Independența justiției este premisă statului de drept și o garanție fundamentală a procesului echitabil. În consecință, judecătorul va apăra și va servi ca exemplu de independență a justiției, atât sub aspect individual, cât și sub aspect instituțional.”

17. Carta europeană privind statutul judecătorilor. Strasbourg, 8-10 iulie 1998

Activități pentru dezvoltarea și consolidarea stabilității democratice
Principii generale

„1.1. Statutul judecătorilor urmărește să asigure competența, independența și imparțialitatea pe care, în mod legitim, orice persoană le așteaptă de la instanțe și de la fiecare judecător căruia îi este încredințată apărarea drepturilor sale. El exclude orice dispoziție și orice procedură de natură să altereze încrederea în această competență, independență și imparțialitate. Prezenta Cartă cuprinde dispozițiile cele mai în măsură să garanteze realizarea acestor obiective. Aceste dispoziții urmăresc îmbunătățirea garanțiilor sigurate în diferitele state europene. Ele nu pot justifica modificări ale statului care să tindă la reducerea nivelului garanțiilor deja atins în țările respective.

1.2. În fiecare stat european, principiile fundamentale ale statutului judecătorilor sunt prevăzute în normele interne de cel mai înalt nivel, iar regulile acestuia în norme cel puțin de nivel legislativ.

1.3. În privința oricărei decizii ce poate afecta selecția, alegerea, numirea, desfășurarea carierei sau încetării mandatului unui judecător, statutul prevede intervenția unei instanțe independente de puterea executivă și puterea legislativă, care să cuprindă cel puțin o jumătate dintre judecătorii aleși de către egalii lor, în concordanță cu modalități care să garanteze reprezentarea cea mai largă a acestora.”

ÎN DREPT

18. Din conținutul sesizării, Curtea observă că aceasta vizează, în esență, funcționarea și independența Curții Constituționale și a judecătorilor săi.

19. Astfel, sesizarea se referă la un ansamblu de elemente și principii cu valoare constituțională interconectate, precum independența Curții în raport cu celelalte autorități ale statului, independența judecătorilor Curții, accesul efectiv la contenciosul constituțional, dreptul la apărare, responsabilitatea statului față de cetățean.

A. ADMISIBILITATEA

20. În conformitate cu decizia sa din 14 mai 2013 (a se vedea § 3 *supra*), Curtea a reținut că, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, articolului 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 4 alin. (1) lit. a) din Codul Jurisdicției Constituționale, sesizarea privind controlul constituționalității legilor ține de competența Curții Constituționale.

21. Articolele 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul Jurisdicției Constituționale abilitază deputatul în Parlament cu dreptul de a sesiza Curtea Constituțională.

22. Parlamentul, Președintele Republicii Moldova și Guvernul au solicitat amânarea ședinței plene a Curții, invocând necesitatea pregătirii suplimentare, în conformitate cu garanțiile dreptului la un proces echitabil, consacrat de articolul 6 din Convenția Europeană.

23. În acest context, Curtea reține că jurisdicția constituțională, prin competențele sale, se găsește la limita dintre drept și politică, fiind impregnată de un element de drept public și departe de domeniul dreptului civil, astfel încât nu intră în domeniul de aplicare al articolului 6 § 1 din Convenția Europeană.

24. În acest sens, Curtea reține că, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, ținând seama de faptul că acest control de constituționalitate se exercită potrivit regulilor de competență atributivă specifică fiecărui stat contractant și că acesta poate fi *a priori* sau *a posteriori*, iar sesizarea jurisdicției constituționale poate fi făcută atât pe „cale de acțiune”, cât și pe „cale de excepție”, de către autorități publice, alte jurisdicții sau de către particulari, a decis că dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenție sunt aplicabile în cazul **recursurilor individuale** prin care au fost invocate drepturi directe aparținând celor care le-au intentat. Nu sunt aplicabile, însă, în cazul procedurilor de „control abstract” pronunțate de autoritățile publice sau celelalte jurisdicții care sunt titulare ale unor recursuri cu asemenea obiect (decizia CEDO din 22 octombrie 1984, în cauza *Sramek v. Austria*, Seria A nr. 84, § 35; decizia CEDO din 6 mai 1981, în cauza *Bucholz v. Germania*, Seria A nr. 42, § 48).

25. Curtea subliniază că în Republica Moldova nu este reglementată decât procedura de „**control abstract**” de constituționalitate, în cadrul căreia **jurisdicția constituțională nu se pronunță asupra fondului unei contestații, ci doar privind conformitatea deciziei unei autorități de stat (inclusiv acte normative) cu dispozițiile constituționale** și, prin urmare, **garanțiile dreptului la un proces echitabil**, astfel cum sunt consacrate de articolul 6 din Convenția Europeană, **nu sunt aplicabile**.

26. De asemenea, în legătură cu demersurile de amânare a ședinței plenare, Curtea reține că, în conformitate cu articolul 49 alin. (1) din Codul jurisdicției constituționale, neprezentarea la ședința Curții Constituționale a unei părți, înștiințată asupra datei, orei și locului ședinței, nu împiedică examinarea cauzei și pronunțarea hotărârii.

27. Curtea apreciază că sesizarea nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există nici un temei de sistare a procesului, în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul jurisdicției constituționale. Curtea reține că a fost sesizată legal și este competentă să hotărască asupra constituționalității alineatului (4) al articolului 23 din Legea cu privire la Curtea Constituțională. Prin urmare, Curtea va examina în continuare fondul sesizării.

28. Curtea reține că, potrivit articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, prerogativa Curții este de a stabili relația dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia.

29. Astfel, pentru a elucida aspectele abordate în sesizare, Curtea va opera, în special, cu prevederile articolelor 1, 6, 20, 26, 54, 134, 135 și 137 din Constituție, cu jurisprudența sa anterioară, precum și cu principiile consacrate de dreptul internațional, utilizând toate metodele de interpretare a textului constituțional.

B. FONDUL CAUZEI

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 134 ȘI 137 COMBINAT CU ARTICOLUL 1 DIN CONSTITUȚIE

30. Potrivit autorului sesizării, alineatul (4) al articolului 23 din Legea cu privire la Curtea Constituțională încalcă articolul 134 din Constituție, potrivit căruia:

„(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.”

31. De asemenea, în raport cu norma contestată, autorul sesizării invocă și încălcarea articolului 137 din Constituție, care prevede:

„Judecătorii Curții Constituționale sînt **inamovibili** pe durata mandatului, **independenți** și se supun numai Constituției.”

1. Argumentele autorului sesizării

32. Potrivit autorului sesizării, norma cuprinsă la art. 23 alin. (4) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, care condiționează funcționalitatea instanței de jurisdicție constituțională, este contrară articolului 134 din Constituție, care statuează că aceasta este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

33. De asemenea, în viziunea autorului sesizării, norma contestată nu asigură nici independența eficientă a judecătorilor Curții, în pofida garanției acordate prin articolul 137 din Constituție.

2. Argumentele autorităților

34. Parlamentul, Președintele și Guvernul nu au prezentat nici o opinie scrisă și nu și-au delegat reprezentanții pentru a-și exprima poziția în cadrul ședinței plenare publice a Curții.

3. Aprecierea Curții

3.1. Principii fundamentale

- Independența judecătorului

35. Este unul din principiile constituționale ale justiției. Potrivit acestui principiu, în activitatea lui, judecătorul se supune numai legii și conștiinței sale. Prin urmare, în rezolvarea litigiilor, judecătorul nu poate primi niciun fel de ordine, instrucțiuni, indicații, sugestii ș.a. în vederea emiterii unei anume soluții.

36. În soluționarea cauzelor, judecătorul nu acționează la ordinele sau instrucțiunile vreunui terț din interiorul sau din exteriorul sistemului judiciar.

37. Judecătorii trebuie să beneficieze de libertate neîngrădită pentru a soluționa cauzele în mod imparțial, potrivit convingerilor lor și propriului mod de interpretare a faptelor, precum și în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

38. Independența puterii judecătorești are atât o componentă obiectivă – caracteristică indispensabilă a puterii judecătorești, cât și o componentă subiectivă, care privește dreptul persoanei de a i se stabili drepturile și libertățile de către un judecător independent. Fără judecători independenți, nu se poate vorbi despre o veritabilă garantare a drepturilor și libertăților.

39. Prin urmare, independența puterii judecătorești nu reprezintă un scop în sine. Aceasta nu este un privilegiu personal al judecătorilor, ci este justificată de nevoia de a permite judecătorilor să își îndeplinească rolul de protectori ai drepturilor și libertăților cetățenilor (§ 6 din Raportul Comisiei de la Veneția privind independența sistemului judiciar. Partea I: Independența judecătorilor).

40. O serie de instrumente juridice internaționale au consacrat și au dezvoltat acest principiu.

41. Astfel, potrivit punctului 4 al primului principiu cuprins în Principiile fundamentale ale Națiunilor Unite privind independența judecătorilor, adoptate de Congresul al VII-lea al Națiunilor Unite, desfășurat la Milano în anul 1985, și aprobate prin rezoluțiile Adunării Generale nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr. 40/146 din 13 decembrie 1985:

„Justiția se exercită la adăpostul oricărei intervenții nejustificate sau ingerințe, iar hotărârile judecătorești nu pot face obiect al revizuirii. Acest principiu nu aduce atingere dreptului puterii judecătorești de a proceda la revizuire [...] potrivit legii.”

42. Fraza a doua din art. 2 din Carta Universală a Judecătorului, aprobată de Asociația Internațională a Judecătorilor la reuniunea Consiliului Central de la Taipei în anul 1999, prevede că:

„[...] Judecătorul, în calitate de deținător al unei funcții judecătorești, trebuie să fie capabil să își exercite competența judecătorească fără a fi supus presiunilor sociale, economice și politice [...]”

43. Principiul 1 pct. 2 lit. d) din Recomandarea nr. R(94) 12 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre cu privire la independența, eficiența și rolul judecătorilor stabilește că:

„Judecătorii trebuie să pronunțe deciziile în deplină independență și să poată acționa fără restricții și fără să fie obiectul influențelor, incitărilor, presiunilor, amenințărilor sau intervențiilor directe ori indirecte, din partea oricui, sau pentru orice motiv“

44. Principiile și măsurile stabilite cu privire la statutul și drepturile magistraților, cuprinse în documentele menționate mai sus, se coroborează cu prevederile art. 10 din Declarația Universală a Drepturilor Omului și cu cele ale art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, referitoare la dreptul fundamental al oricărei persoane de a fi judecată de un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege.

3.2. Aplicarea principiilor enunțate în prezenta cauză

45. Ideea supremației Constituției este o cucerire a gândirii juridice. Supremația Constituției este garantată de către Curtea Constituțională. Această autoritate nu a luat ființă în mod întâmplător, odată cu adoptarea Constituției din 1994. Rolul său de garant al supremației Constituției este înscris în art. 134 alin.(3), iar pentru a i se asigura acest rol, Curtea Constituțională este definită drept unica autoritate de jurisdicție constituțională din Republica Moldova [art. 134 alin. (1)], fiind independentă față de orice altă autoritate publică [art. 134 alin. (2)] și supunându-se numai Constituției [art. 137].

46. Constituția Republicii Moldova consacră reglementării Curții Constituționale un titlu separat – Titlul V (art.134-140). În cadrul acestui titlu, sunt cuprinse dispoziții privind: rolul Curții, structura ei, mandatul membrilor săi, modalitățile de numire a judecătorilor și de alegere a președintelui Curții, condițiile pentru ocuparea funcției de judecător, incompatibilitățile, independența și inamovibilitatea, competența Curții Constituționale, precum și efectele deciziilor pe care aceasta le pronunță. În baza textelor constituționale de referință, Parlamentul a adoptat Legea nr.317/1995 cu privire la Curtea Constituțională și Codul jurisdicției constituționale (Legea nr. 502/1995).

47. Structura Curții Constituționale a Republicii Moldova este reglementată de articolul 136 din Constituție. Conform dispozițiilor menționate, Curtea Constituțională a Republicii Moldova se compune din 6 judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani. Doi judecători sînt numiți de Parlament, doi de Guvern și doi de Consiliul Superior al Magistraturii. Acest mod de numire a judecătorilor Curții Constituționale a Republicii Moldova este de natură să asigure o componentă cât mai reprezentativă și democratică, întrucât exprimă opțiunile autorităților publice din toate cele

trei puteri ale statului: legislativă, executivă și judecătorească. Separația puterilor conferă garanții semnificative pentru imparțialitatea și independența instituțională a judecătorilor Curții Constituționale.

48. Atât Constituția, cât și Legea cu privire la Curtea Constituțională reglementează importante principii și garanții ale independenței și neutralității judecătorilor Curții Constituționale, de natură să le permită acestora exercitarea obiectivă a judecării, Curtea însăși fiind, potrivit articolului 134 alin. (2) din Constituție, **„independentă față de orice altă autoritate publică”** și supunându-se numai Constituției. În coroborare cu această normă constituțională, articolul 137 din Constituție stabilește în mod expres că judecătorii Curții Constituționale sunt **independenți** în exercitarea mandatului lor și inamovibili pe durata acestuia [art. 14 alin. (1) din Lege și 9 alin. (1) din Cod].

49. În acest sens, Curtea Constituțională este singura în drept să hotărască asupra competenței sale [art.6 alin.(3) din Codul jurisdicției constituționale]; competența Curții Constituționale este prevăzută de Constituție și nu poate fi contestată de nici o autoritate publică [art. 4 alin (2) din Lege]; judecătorii Curții Constituționale nu pot fi trași la răspundere pentru voturile și opiniile exprimate în exercițiul funcțiunii, inclusiv după expirarea mandatului [art.8 alin.(3) din Cod și 13 alin. (2) din Lege]; între alte îndatoriri, judecătorii Curții Constituționale sunt obligați „să-și îndeplinească atribuțiile cu imparțialitate și în respectul Constituției” [art.17 alin.(1) lit.a) din Lege]; judecătorii trebuie „să comunice Președintelui Curții Constituționale activitatea incompatibilă cu atribuțiile pe care le exercită” [art.17 alin.(1) lit.d) din Lege]; judecătorii trebuie să se abțină de la orice acțiune contrară statutului de judecător [art.17 alin.(1) lit.f) din Lege]; stabilirea abaterilor disciplinare ale judecătorilor, a sancțiunilor și a modului de aplicare a acestora este de competența exclusivă a plenului Curții Constituționale [art.84 din Cod]; Curtea Constituțională are buget propriu, care se aprobă de Parlament, la propunerea Plenului Curții Constituționale [art. 37 din Lege].

50. Având în vedere complexitatea și natura atribuțiilor Curții Constituționale, precum și procedurile potrivit cărora își realizează aceste atribuții, ea poate fi considerată o autoritate publică **politico-jurisdicțională**. Caracterul politic rezultă din modul de numire a membrilor Curții Constituționale, precum și din natura unor atribuții. **Caracterul jurisdicțional rezultă din principiile de organizare și funcționare (independența și inamovibilitatea judecătorilor), precum și din alte atribuții și proceduri**. În acest sens, Președintele Curții Constituționale este asimilat cu Președintele Curții Supreme de Justiție, iar judecătorii Curții Constituționale sînt asimilați cu vicepreședintele Curții Supreme de Justiție [art. 21 alin. (2) și (3) din Lege]. **Caracterul jurisdicțional al Curții Constituționale face aplicabile principiile independenței judecătorești,**

în pofida faptului că autoritatea de jurisdicție constituțională nu face parte din sistemul judiciar.

51. În același timp, nu există și nici nu poate exista posibilitatea revocării judecătorilor Curții Constituționale de către autoritățile care i-au numit, judecătorii fiind inamovibili, ceea ce constituie o garanție a independenței acestora în exercitarea mandatului.

52. Acest principiu îi protejează pe judecători în primul rând de influențe externe la îndeplinirea atribuțiilor jurisdicționale. Ideea fundamentală constă în faptul că judecătorii constituționali, în exercitarea atribuțiilor, nu sunt angajații autorităților care i-a numit. Din momentul depunerii jurământului, judecătorii sunt independenți, inamovibili și se supun numai Constituției.

53. În conformitate cu articolul 23 alin. (1) din Lege, Curtea Constituțională exercită jurisdicția în ședințe plenare (plen). Din normele legii rezultă cu claritate că, indiferent de autoritatea care i-a numit, judecătorii sunt egali în procesul decizional al Curții.

54. Curtea reține că orice act normativ trebuie să respecte principiile și normele constituționale, precum și exigențele de tehnică legislativă, menite să asigure claritatea, previzibilitatea, predictibilitatea și accesibilitatea actului. Legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă, să prevadă elementele ce disting particularitățile lor.

55. Curtea subliniază că aceste dispoziții constituționale nu au un caracter declarativ, ci constituie norme constituționale obligatorii pentru Parlament, care are obligația de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept, prevăzută în alin. (3) al art. 1 din Constituția Republicii Moldova.

56. Or, în condițiile în care asigurarea stabilității sistemului politic și a instituțiilor democratice este o condiție esențială a statului de drept, scopul dispozițiilor infraconstituționale nu poate fi decât acela de a garanta independența Curții Constituționale și de a asigura existența unei autorități statale funcționale.

57. Curtea reține că sensul normei cuprinse în art.72 alin. (3) lit.c) din Constituție, de a reglementa organizarea și funcționarea Curții Constituționale, este acela de a permite legiuitorului sporirea, extinderea funcționalității și mecanismelor instanței de contencios constituțional.

58. De aceea, interpretarea normei fundamentale menționate în sensul că legiuitorul ar avea posibilitatea de a limita, a elimina sau a reduce atribuțiile conferite echivalează cu golirea sa de conținut, respectiv cu renunțarea la scopul perfecționării democrației constituționale, urmărit de însuși legiuitorul constituant cu prilejul revizuirii, ceea ce este absolut inadmisibil.

59. Prin urmare, orice normă legală ori modificare legislativă, adoptată în baza art.72 alin.3 lit. c) din Legea Fundamentală, care ar avea ca efect blocarea sub orice formă a funcționalității Curții, se consideră neconstituțională *ab initio*.

60. Curtea apreciază că norma contestată comportă riscul blocării activității acesteia în funcție de acțiunile sau inacțiunile unor autorități. De altfel, acesta este motivul pentru care Președintele Republicii Moldova, la 25 martie 2013, a prezentat Parlamentului, cu titlu de inițiativă legislativă, proiectul de lege privind abrogarea alineatului (4) al articolului 23 din Lege, recunoscând că, „având un caracter tehnic, această normă creează artificial blocaj în activitatea Curții Constituționale”. În acest context, potrivit Președintelui Republicii Moldova, este necesar „a exclude pe viitor apariția unor situații în care, eventual, o autoritate s-ar afla în incapacitate de a numi judecători la Curtea Constituțională”. De altfel, cu o asemenea situație s-a confruntat Curtea Constituțională între 23 februarie și 5 aprilie 2013, perioada în care Parlamentul nu a numit judecători, fapt ce a blocat activitatea Curții.

61. Potrivit regulilor aplicabile într-un stat de drept, Curtea Constituțională, autoritate care asigură supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat. Curtea Constituțională *eo ipso* nu poate fi nefuncțională.

62. Curtea reține că, deși unele dintre documentele internaționale menționate au valoare de recomandare, prin prevederile pe care le conțin și prin finalitățile pe care le urmăresc, fiecare dintre acestea vizează direct texte cuprinse în pacte și în tratate la care Republica Moldova este parte și, prin urmare, se înscriu în spiritul prevederilor Constituției. Astfel, rațiunile pe care se întemeiază prevederile din actele internaționale avute în vedere se află în convergență cu dispozițiile art. 134 și 137 din Constituție.

63. Curtea reține că o componentă importantă a statului o reprezintă justiția constituțională, înfăptuită de Curtea Constituțională, autoritate publică politico-jurisdicțională care se situează în afara sferei puterii legislative, executive sau judecătorești, rolul său fiind acela de a asigura supremația Constituției, ca Lege fundamentală a statului de drept. Astfel, potrivit art.134 alin.(3) din Constituție: „Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției”. Supremația Legii fundamentale ține, așadar, de esența exigențelor statului de drept, reprezentând totodată o realitate juridică ce implică consecințe și garanții. Între consecințe se număra deosebirile dintre Constituție și legi și, nu în ultimul rând, compatibilitatea întregului drept cu Constituția, iar între garanții se regăsește controlul constituționalității.

64. În cadrul bunei organizări a autorității statului, rolul Curților Constituționale este unul esențial și definitoriu, reprezentând un adevărat pilon de susținere a statului și a democrației, garantând egalitatea în fața legii, libertățile fundamentale și drepturile omului. Totodată, Curțile Constituționale contribuie la buna funcționare a autorităților publice în cadrul raporturilor constituționale de separație, echilibru, colaborare și control reciproc al puterilor statului.

65. Controlul de constituționalitate, în ansamblul său, nu constituie numai o garanție juridică fundamentală a supremației Constituției. El reprezintă un mijloc pentru a conferi Curții Constituționale o competență de natură să asigure eficient separația și echilibrul puterilor într-un stat democratic.

66. Controlul de constituționalitate nu este o frână în calea democrației, ci instrumentul ei necesar, deoarece permite minorității parlamentare și cetățenilor să vegheze la respectarea dispozițiilor Constituției, constituind o contrapondere necesară față de majoritatea parlamentară, în cazul în care aceasta s-ar îndepărta de la litera și spiritul Constituției.

67. Legitimitatea atribuției Curții Constituționale de a se pronunța asupra constituționalității actelor juridice decurge din Legea Fundamentală, a cărei supremație Curtea este chemată să o garanteze, în timp ce soluția legislativă criticată, ce riscă să blocheze exercitarea acestei atribuții, nu își află temeiul în Constituție, ci, așa cum s-a arătat, rezultă din încălcarea acesteia.

68. Blocarea funcționalității Curții Constituționale nu se întemeiază pe statul de drept, ci, eventual, pe considerente de oportunitate, care, prin esența lor, presupun subiectivismul și arbitrarul. Or, justiția constituțională se fundamentează pe statul de drept, nu pe oportunitate.

69. De aceea, Curtea subliniază importanța controlului de constituționalitate a actelor pentru buna funcționare a statului de drept și pentru respectarea separației și echilibrului dintre puterile statului, astfel încât, atunci când se pune în discuție problema afectării valorilor și principiilor constituționale, dincolo de conflictele politice inerente raporturilor dintre majoritate și opoziție, Curtea să poată fi chemată să vegheze la respectarea acestor valori și principii, intrinseci democrației, ca unic model politic compatibil cu Legea fundamentală.

70. În lumina celor expuse, fără a contesta dreptul celor trei puteri (legislativă, executivă și judecătorească) de a numi judecătorii Curții, Curtea a statuat că instituirea condiției numirii judecătorilor de către **toate** autoritățile pentru convocarea plenului, în situația în care în cadrul Curții există cvorumul decizional prevăzut de lege, prejudiciază **funcționalitatea** Curții și **încalcă principiul independenței acesteia și a judecătorilor săi** [articolele 134 alin.(2), 135 și 137 din Constituție]. În consecință, prevederile alineatului (4) al articolului 23 din Legea cu privire la Curtea Constituțională sunt **neconstituționale**.

71. În conformitate cu articolul 6 alin. (3) din Codul jurisdicției constituționale:

„(3) Controlând constituționalitatea actului contestat, Curtea Constituțională poate pronunța o hotărâre **și în privința altor acte normative a căror constituționalitate depinde în întregime sau parțial de constituționalitatea actului contestat.**”

72. În acest context, în partea ce ține de „toate” autoritățile de numire, Curtea observă că, potrivit articolului 6 alin. (2) din Lege:

„(2) Doi judecători sînt numiți de Parlament, doi de **Președintele Republicii Moldova** și doi de Consiliul Superior al Magistratului.”

73. Această normă contravine direct normei articolului 136 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia:

„(2) Doi judecători sînt numiți de Parlament, doi de **Guvern** și doi de Consiliul Superior al Magistratului.”

74. Deși articolul 136 alin. (2) din Constituție a fost modificat în cadrul revizuirii constituționale operate prin Legea nr. 1115-XIV din 5 iulie 2000, până în prezent Parlamentul nu a ajustat norma legală prevederilor Constituției. În consecință, prevederile alineatului (2) al articolului 6 din Legea cu privire la Curtea Constituțională sunt **neconstituționale în partea ce ține de numirea a doi dintre judecătorii Curții de către Președintele Republicii Moldova**. Astfel, norma articolului 136 alin.(2) din Constituție urmează a fi aplicată direct la numirea judecătorilor Curții Constituționale.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 1, 6, 20, 26, 54 ȘI 135 DIN CONSTITUȚIE

75. Potrivit autorului sesizării, prevederea contestată poate afecta funcționalitatea Curții și, prin urmare, realizarea competențelor, stabilite de articolul 135 din Constituție.

76. De asemenea, în eventualitatea nefuncționalității Curții, riscă să fie încălcate articolele 1 (statul de drept), 6 (separația puterilor), 20 (accesul la justiție), 26 (dreptul la apărarea), 54 (restrângerile admisibile unor drepturi sau al unor libertăți) din Constituție.

77. Prin urmare, riscă să fie oricând compromisă grav realizarea misiunii Curții de garantare a supremației Constituției, asigurare a realizării principiului separării și colaborării puterilor în stat și garantare a responsabilității statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat, consacrată de articolul 134 din Constituție.

1. Argumentele autorului sesizării

78. Potrivit autorului sesizării, norma contestată subminează competența constituțională a instanței de jurisdicție constituțională, deoarece comportă riscul blocării activității acesteia, în funcție de (in)acțiunile altor autorități.

79. La fel, autorul notează că Legea fundamentală a investit Curtea Constituțională cu misiunea principală de a exercita controlul constituționalității actelor normative. Existența justiției constituționale are ca premisă fundamentală asigurarea supremației Constituției. Reieșind din principala atribuție a instanței de jurisdicție constituțională, posibilitatea inexistenței unui mecanism de control al legilor adoptate este contrară principiilor care guvernează o societate democratică. Mai mult, posibilitatea creării unor astfel de circumstanțe ar permite chiar și situații de abuz din partea puterii executive sau legislative la adoptarea actelor normative, contrar principiilor statului de drept și separației puterilor.

80. De asemenea, potrivit autorului sesizării, ținând cont de competența Curții de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, care implică suspendarea examinării de către instanțele de drept comun a cauzei vizate în litigiul constituțional, prin existența unei norme care împiedică activitatea Curții există riscul încălcării termenului rezonabil la examinarea cauzelor deduse în fața instanțelor de drept comun și, implicit, a principiului constituțional privind accesul liber la justiție al cetățenilor și a dreptului la apărare (art. 20, 26 din Constituție și art. 6 din Convenția Europeană).

2. Argumentele autorităților

81. Parlamentul, Președintele și Guvernul nu au prezentat opiniile lor scrise și nu au delegat reprezentanți pentru a-și exprima poziția în cadrul ședinței plene a Curții.

3. Aprecierea Curții

82. Având în vedere constatările de la § 70 privind neconstituționalitatea normei contestate în raport cu normele ce garantează independența Curții și a judecătorilor săi, Curtea nu consideră necesar să examineze suplimentar pretențiile autorului sesizării sub aspectul încălcării articolelor 1 (statul de drept), 6 (separația puterilor), 20 (accesul la justiție), 26 (dreptul la apărare), 54 (restrângerile admisibile ale unor drepturi sau libertăți) din Constituție în eventualitatea nefuncționalității Curții.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se declară neconstituțional* alineatul (4) al articolului 23 din Legea nr.317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională.
2. *Se declară neconstituțională* sintagma „*Președintele Republicii Moldova*” din alineatul (2) al articolului 6, referitoare la numirea de către acesta a judecătorilor Curții Constituționale, din Legea nr.317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională.
3. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Alexandru TĂNASE

*Chișinău,
HCC nr. 6 din 16 mai 2013
Dosarul nr.17a/2013*